

Aleg. 56.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych szkół rolniczych w Dublanach i folwarku Dublańskiego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 4. Października 1882. uchwalił Wysoki Sejm co następuje:

„1. Sejm zgadza się na budowę gmachu szkolnego dla krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach pod warunkiem:

- a) żeby plany budynku zastosowane były do praktycznego kierunku, w jakim szkoła rozwijać się powinna;
- b) że połowę kosztów budowy powyższej, które nie mają przenosić 67.000 zł. w. a., pokryje c. k. Rząd ze skarbu Państwa“.

„2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zarządził wypracowanie szczegółowych planów i kosztorysów powyższej budowy i przeprowadził na podstawie tychże planów i kosztorysów rokowania z c. k. Rządem w przedmiocie udzielenia subwencji ze skarbu Państwa na jej wykonanie“.

„3. Sejm upoważnia Wydział krajowy na wypadek pomyślnego wyniku rokowań ad 2) do wykonania projektowanej budowy w ciągu lat 1883, 1884 i 1885 i do wstawienia kwot potrzebnych na wykonanie w preliminarzu funduszu krajowego na lata 1884 i 1885“.

„4. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przeprowadzenia melioracyi łąk i drenowania pól folwarku Dublańskiego na podstawie załączonych planów i kosztorysów robót rzeeczonych w miarę funduszków przyzwolonych przez Sejm na cele powyższe“.

„5. Na osuszenie łąk i sporządzenie planów całej melioracyi pól i zdrenowania części tychże obejmujących pole doświadczalne otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2.500 zł. na rok 1883“.

„6. Na pokrycie kosztów nabożeństwa dla uczniów szkoły rolniczej w Dublanach obrządku gr. kat. otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 300 zł. na tenże rok“.

„7. Sejm przyjmuje do wiadomości statut stacyi oceny nasion przy krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach“.

Nadto wydał Wysoki Sejm na tamże posiedzeniu następującą rezolucję:

„Wzywa się Wydział krajowy, ażeby przedłożył na najbliższej sesyi plan urządzenia, bez znacznego uszczuplenia funduszu krajowego, wspólnego mieszkania dla uczniów w obrębie zakładu z odpowiednio zaprowadzonym porządkiem domowym“.

Dalej przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 14. Października 1882. Wydziałowi krajowemu, jako komisji specjalnej, następujący wniosek pośła Antoniewicza:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące rezolucyje:

Wzywa się Wydział krajowy:

„1) ażeby przedsięwziął odpowiednie kroki, by subwencya z funduszu państwowego dla szkół Dublańskich była znaczniejszą; i

2) aby na następującej sesji sejmowej przedłożył projekt, którymbymy umożliwiono także właścicielom mniejszych majątków korzystać z dobrodziejstw szkoły dublańskiej“.

I.

Podana na wstępie uchwałą wraz z rezolucją udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 11. Października 1882. L. 49.206. Dyrekcji krajowych szkół rolniczych w Dublanach z wezwaniem, ażeby:

1. na podstawie dawniejszych operatów wypracowała w porozumieniu z inżynierem p. Bolesławem Rostkowskim ostateczny szkic budynku szkolnego,

2. ułożyła plan czyniący zadość żądaniu zawartemu w rezolucji Wysokiego Sejmu.

Nowy szkic i kosztorys, wypracowany wskutek polecenia ad 1), oddał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 17. Kwietnia r. b. L. 14.378. do zbadania p. Maciejowi Moraczewskiemu, c. k. Rady budownictwa. Po konferencji zaś, na której p. Moraczewski w obecności grona profesorów Dublańskich wypowiedział swe uwagi w przedmiocie rzeczonych operatów, porucił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 16. Czerwca b. r. L. 28.100. temuż p. Moraczewskiemu wypracowanie planu i kosztorysu projektowanego budynku.

Wywiązując się z zadania swego, przedłożył p. Moraczewski relacją z dnia 22. Września r. b. załączony % plan budynku wraz z kosztorysem (złożone w kancelaryi sejmowej).

W kosztorysie tym obliczono kosztą budowy na 74.000 zł. w. a., zatem o 7.000 zł. w. a. nad kwotę przez Wysoki Sejm wyznaczoną. Nadmienić jednak wypada, że p. Moraczewski przyjął za podstawę obliczenia lwowskie ceny materiału. Ponieważ zaś cegły do projektowanej budowy dostarczy w danym razie cegielnia folwarku Dublańskiego po cenie znacznie niższej od cen lwowskich, (10 do 12 zł. w. a. zamiast 22 zł. w. a. za tysiąc), przeto nie ulega wątpliwości, że kosztą budowy nie przeniosą kwoty pierwotnie preliminowanej a nawet jej nie osiągną. Spodziewane zaoszczędzenie wyniesie podług obliczenia p. Moraczewskiego około 12.000 zł. w. a., budynek więc będzie kosztował około 62.000 zł. w. a. czyli o 5.000 zł. w. a. mniej, niż pierwotnie preliminowano. W dotychczasowych preliminarzach nie uwzględniono jednakże robót dodatkowych, jak urządzenia ścieków, kanałów, tudzież obrukowania około nowego gmachu i zajazdu. Wykonanie zaś tych robót, na które Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi w swoim czasie szczegółowy kosztorys, pociągnie za sobą wydatek dodatkowy preliminowany przez p. Moraczewskiego ryczałtowo na 10.000 zł.

Polecenia Wysokiego Sejmu, odnoszącego się do rokowań z c. k. Rządem w sprawie budowy gmachu szkolnego w Dublanach, nie mógł Wydział krajowy ściśle wykonać, ponieważ, jak już wyżej podano, otrzymał plan i kosztorys gmachu dopiero przed kilku dniami. Pomimo tego c. k. Rząd na podstawie dawniejszych przedstawień Wydziału krajowego oraz przywiedzionej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu, którą mu przesłało Bióro marszałkowskie, powziął już w sprawie powyższej decyzję dającą pewność, że żądaniu Wysokiego Sejmu stanie się zadość w zupełności. C. k. Prezydium Namiestnictwa oznajmiło bowiem Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 2. Sierpnia r. b. L. 7.969/pr., że J. E. p. Minister rolnictwa „gotów jest zażądać od Rady państwa tytułem subwencji państwowej na budowę nowego gmachu dla krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach kredytu w kwocie 33.000 zł. w. a. rozdzielić się mającej na 4 lata począwszy od roku 1884, a to w tem przypuszczeniu, że z powodu również projektowanego urządzenia wspólnego mieszkania dla uczni rzeczzonego zakładu naukowego nie będzie żądaną dalsza subwencya z funduszków państwowych,

i z tem zastrzeżeniem, że c. k. zarządowi państwa udzielone zostaną do rozpoznania plany detajlne i kosztorysy nowej budowy poimionowanego gmachu szkolnego“.

Ażeby przyspieszyć rozpoczęcie budowy, upoważnił Wydział krajowy Administrację folwarku Dublańskiego już w roku bieżącym do wypalania cegły dla gmachu szkolnego. Jednakże z powodu równoczesnego wypalania rurek drenowych oraz trudności pozyskania zdolnego ceglarza cegielnia folwarczna dotąd tylko stosunkowo mały zapas cegły przysposobić zdołała. Potrzeba zaś jeszcze rok czasu, ażeby przy pomocy drngiego pieca, który Wydział krajowy postawić zamierza, przygotować zapas cegły wystarczający do rozpoczęcia budowy. Z tego powodu Wydział krajowy z upoważnienia Wysokiego Sejmu do wstawienia części kwoty potrzebnej na wykonanie budowy w preliminarz funduszu krajowego na rok 1884, tylko o tyle zrobił użytek, że preliminował na tenże rok (Rubr. XV poz. 189) kwotę 8.000 zł. w. a. na przygotowanie materiału, licząc przytem na podstawie odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 2. Sierpnia b. r. L. 7.969/pr. na taką samą dotację ze skarbu Państwa.

Co się tyczy zarządzonego przez Wysoki Sejm planu urządzenia wspólnego mieszkania dla uczniów szkoły wyższej w obrębie zakładu, to Wydział krajowy polecił wprowadzić Dyrekcji szkół Dublańskich, jak nadmieniono już wyżej, ułożyć taki plan, lecz ze względu na ścisły związek, w jakim sprawa urządzenia pomieszczeń dla uczniów stoi z sprawą budowy nowego gmachu szkolnego, nie mógł wymagać, aby Dyrekcya rzeczzone polecenie wykonała w ciągu peryodu objętego niniejszem sprawozdaniem.

Jeżeli bowiem w myśl rezolucyi Wysokiego Sejmu wykonanie projektu nie ma pociągnąć za sobą znacznego uszczuplenia funduszu krajowego, to zdaniem Wydziału krajowego projekt ograniczonym być musi do przeistoczenia na mieszkania dla uczniów ubikacyi, jakie się opróżnią w dotychczasowym budynku szkolnym po wybudowaniu nowego gmachu szkolnego. Ułożenie więc planu urządzenia pomieszczeń dla uczniów wypada odroczyć do czasu, kiedy ostateczne ustanowienie planu nowego gmachu szkolnego dostarczy podstawy do ocenienia, o ile dawnego budynku szkolnego można będzie w przyszłości użyć na inne cele.

II.

Wnioski posła Antoniewicza, które Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu jako Komisji, nie nastęrczyły Wydziałowi krajowemu przedmiotu do działania w sprawach szkół Dublańskich, a to z następujących powodów:

W pierwszym z wniosków swych żąda poseł Antoniewicz, aby Wydział krajowy przedłożył projekt „którymby umożliwiono także właścicielom mniejszych majątków korzystać z dobrodziejstw szkoły Dublańskiej“. Zważywszy zaś, że niższa szkoła rolnicza czyli tak zwana szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach założoną została w celu kształcenia synów właścicieli mniejszych posiadłości, że dalej organizacya tej szkoły od chwili jej założenia celowi odpowiadała i wydawała zawsze rezultaty zupełnie zadowalniające, że wreszcie korzystanie z tej szkoły ułatwiały i ułatwiają synom właścicieli mniejszych posiadłości od czasu objęcia szkoły na własność kraju, jak dowodzą budżety szkoły, bardzo liczne stosunkowo stypendya z funduszu krajowego; Wydział krajowy nie widzi potrzeby jakiegokolwiek donioślejszej zmiany w organizacyi szkoły, a nie może również przemawiać za podwyższeniem dotacyi z funduszu krajowego na utrzymanie jej uczniów, ponieważ znaczniejszej niż obecna liczbie uczniów folwark Dublański nie mógłby dostarczyć zatrudnienia.

Co się tyczy drngiego wniosku, żądającego, aby Wydział krajowy „przedsięwziął odpowiednie kroki, by subwencya z funduszu państwowego dla szkół Dublańskich była znaczniejszą“, to zdaniem Wydziału krajowego znaczny wzrost wydatków na szkoły Dublańskie istotnie najzupełniej usprawiedliwiłby żądanie kraju, aby c. k. Rząd podwyższył przyznaną pierwotnie na utrzymanie szkół rzeczonych dotację ze skarbu państwa. Wydział krajowy sądził jednak, że w chwili, kiedy toczyły się rokowania o znaczniejszą subwencję państwową nadzwyczajną na potrzeby szkół Dublańskich, upo-

mnienie się o podwyższenie dotacji zwyczajnej nie było na czasie i nie byłoby odniosło skutku pożądanego, a z tego powodu Wydział krajowy nie mógł się oświadczyć za wnioskiem posła Antoniewicza.

III.

Uzupełniając organizację kraj. wyższ. szkoły rolniczej w Dublanach, ustanowił Wydział krajowy na podstawie wniosków Kuratoryi szkół Dublańskich, rozporządzeniem z dnia 15. czerwca r. b. l. 26.216 szczegółowe przepisy o egzaminach i świadectwach a równocześnie zmodyfikował wydane poprzednio przepisy porządkowe i przepisy dyscyplinarne dla uczniów szkoły wyższej.

Przepisy o egzaminach i świadectwach uwydatniają praktyczny kierunek szkoły, stanowiąc pomiędzy innymi, że Komisya egzaminowa dla egzaminu głównego ma się składać w połowie z gospodarzy praktycznych. Przepis zaś powyższy znalazł zastosowanie już w roku bieżącym, gdyż Wydział krajowy wspomnianem rozporządzeniem powołał zarazem na członków Komisji egzaminowej dla egzaminu głównego pp. Hipolita Bohdana, Wilhelma Bischofa, Marjana Czajkowskiego, Adolfa Ebenbergera, Wilhelma Habichta, Edwarda Jędrzejowicza, Tadeusza Langiego, Franciszka Paszkowskiego, Stanisława Polanowskiego, Kazimierza Potworowskiego, Bolesława Śmiałowskiego, Władysława Struszkiewicza i Stanisława Zeleńskiego.

Z pomiędzy innych spraw szkół Dublańskich zasługuje przede wszystkim na wzmiankę sprawa zakupna domu postawionego w Dublanach przez przedsiębiorców na gruncie szkolnym zadzierżawionym od Wydziału krajowego. Dom ten, przeznaczony pierwotnie na mieszkania dla uczniów szkoły wyższej, wynajął był Wydział krajowy na czas od 1. Lipca 1880 do 30. Czerwca r. b. na pomieszczenie jednego profesora i adjunkta za czynsz roczny w kwocie 700 złr. w. a. W roku bieżącym właściciele domu przedłożyli propozycję, ażeby Wydział krajowy go nabył. Ponieważ zaś wskutek usunięcia pomieszczeń z planu nowego gmachu szkolnego postawienie gmachu tego brakowi pomieszczeń takich całkowicie nie zaradzi, z drugiej zaś strony cena domu na podstawie oceny, którego z polecenia Wydziału krajowego dokonali znawcy, okazała się umiarkowaną a zakupno wobec wysokości opłacanego dotąd czynszu zapewniało niezaprzeczone korzyści, przeto Wydział krajowy zakupił wspomniany dom, pokrywając cenę zakupna w kwocie 4.200 złr. w. a. z funduszu dyspozycyjnego.

Z robót, na które Wysoki Sejm w celu zaspokojenia nadzwyczajnych potrzeb szkół Dublańskich utworzył był Wydziałowi krajowemu uchwałą z dnia 24. Października, 1881. kredyt dodatkowy, pozostawała do wykonania budowa studni. Zaspokojenie tej potrzeby doznało zwłoki z powodu trudności znalezienia wody źródlanej w pobliżu zabudowań zakładowych. W roku bieżącym jednak powiodło się trudność tę pokonać i wybudować studnię, która pod względem ilości dostarczanej wody (jakość wody nie została jeszcze dokładnie zbadaną) czyni zadość wymaganiom.

Towarzystwo bratuiej pomocy uczniów kraj. wyż. szkoły rolniczej w Dublanach wniosło w ciągu przeszłorocznej sesji sejmowej petycję o wyznaczenie stałej rocznej dotacji na bibliotekę Towarzystwa. W skutek petycji tej, którą Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu niezatwierdzoną, wezwał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 28. Października 1882 l. 51258 Dyrekcyę szkół Dublańskich, ażeby doniosła, w jakie dzieła należałoby zaopatrzyć bibliotekę Towarzystwa, a po otrzymaniu relacji Dyrekcyi udzielił Towarzystwu na cel powyższy zasiłek w kwocie 100 złr. w. a. z funduszu dyspozycyjnego.

Skład Kuratoryi krajowych szkół rolniczych w Dublanach zmienił się w ciągu peryodu objętego niniejszem sprawozdaniem o tyle, że w miejsce księcia Adama Sapiehy, który zrezygnował z godności członka Kuratoryi, komitet c. k. gal. Towarzystwa gosp. podług relacji z dnia 10. Marca r. b. l. 571 zamianował delegatem swym w Kuratoryi p. Leonarda hr. Pinińskiego.

W gronie nauczycieli szkół Dublańskich zaszły w tymże peryodzie następujące zmiany:

1. Z powodu dłuższej słabości p. Zygmunta Strusiewicza, profesora krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, porucił Wydział krajowy na wniosek Dyrekcyi szkół Dublańskich dekre-

tem z dnia 29. Września 1882 L. 46556 aż do dalszego rozporządzenia wykład administracyi w zastępstwie p. Strusiewicza oraz wykład ustaw rolnych za wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 75 zł. w. a. p. Dr. Karolowi Schweizerowi. Od obowiązków powyższych zwolnionym został następnie Dr. Schweizer dekretem Wydziału krajowego z dnia 31. Lipca r. b. L. 38338.

2. P. Zygmunt Strusiewicza, profesora krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, oddalił Wydział krajowy w drodze dyscyplinarnej ze służby dekretem z dnia 9. Grudnia 1882 r. L. 60492;

3. Na posadę zaś opróżnioną przez nastąpienie p. Strusiewicza powołał na przedstawienie Kuratoryi i w porozumieniu z c. k. Ministerstwem rolnictwa dekretem z dnia 25. Maja r. b. L. 24290 p. Zygmunta Kahanego, dotychczasowego adjunkta szkoły wyższej.

4. P. Dr. Stanisław Kruszyński, asystent zoologii przy szkole wyższej, ustąpił z tej posady z końcem Sierpnia 1882 dla objęcia posady zastępcy inspektora chowu bydła przy komitecie c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.

5. W skutek tego Wydział krajowy zamianował na przedstawienie Kuratoryi dekretem z dnia 10. Listopada 1882 L. 54806 asystentem przy katedrze zoologii p. Michała Kociubę, kandydata stanu nauczycielskiego, zatrzymując przytem p. Dr. Kruszyńskiego jako docenta z wynagrodzeniem rocznym w kwocie 360 zł. w. a.

6. Ks. Mikołaj Pawłowski zrezygnował z posady kapelana szkół Dublańskich i katechety tamtejszej szkoły niższej w skutek czego

7. Wydział krajowy powołał na przedstawienie Kuratoryi dekretem z dnia 28. marca b. r. L. 14324 na posadę powyższą ks. Teodora Telakowskiego, kapłana obrz. gr. kat.

Nominacya ks. Telakowskiego uchyliła w części potrzebę użycia kredytu, otwartego na mocy następu 6. przywiedzonej na wstępie uchwały, na cel przez Wysoki Sejm wskazany t. j. na pokrycie kosztów nabożeństwa dla uczniów szkoły niższej obrządku gr. kat.

Z kredytu tego skorzystał przeto Wydział krajowy w ten sposób, że rozporządzeniem z dnia 28. Marca r. b. L. 12962 wyznaczył 190 zł. w. a. na sprawienie mszału, ornatów i t. d. do użytku kapłana obrządku gr. kat., a równocześnie upoważnił Dyrekeyę szkół Dublańskich do obrócenia reszty kredytu na pokrycie kosztów sprowadzania kapłana obrządku rzym. kat.

Uczniów liczyły w roku szkolnym 1882/83:

Wyższa szkoła rolnicza 56, niższa szkoła rolnicza 28.

IV.

Z spraw folwarku Dublańskiego wymienić wypada jako najważniejsze następujące:

1. Na podstawie ustępu 4. i 5. przywiedzonej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu zawezwał Wydział krajowy Administracyę folwarku rozporządzeniem z dnia 18. Października 1882 L. 51408 do wykonania w roku następnym robót melioracyjnych, na które Wysoki Sejm otworzył kredyt na r. 1883. Odtąd przeprowadzono zaprojektowane osuszenia łąk Dublańskich. Rozpoczęcie zaś robót około drenowania pól doznało zwłoki, ponieważ Administracya folwarku nie zdołała w ciągu roku 1882 przysposobić potrzebnych rurek. Obecnie jednakże posiada już folwark dostateczny zapas rurek, tak że w ciągu jesieni będzie można wykonać część robót drenarskich przypadającą na rok bieżący.

2. Spełniając polecenie Wysokiego Sejmu z dnia 24. Października 1881, zaciągnął Wydział krajowy na hipotekę folwarku Dublańskiego, po uzyskaniu cesyi pierwszeństwa od c. k. gal. Towarzystwa gosp., pożyczkę w kwocie 11.600 zł. w. a. z gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego w 5% listach zastawnych.

3. Zabudowania folwarczne uzupełniono przez postawienie szopy na zboże i kuźni. Szopę wybudowała Administracya folwarku we własnym zarządzie na podstawie planu i kosztorysu, zatwierdzonego przez Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 6. Czerwca 1882 L. 26224, a wydatek na budowlę powyższą należy do rzędu tych wydatków, na których pokrycie Wysoki Sejm otworzył kredyt dodatkowy uchwałą z dnia 24. Października 1881. Postawienie zaś kuźni, uwzględnione w bu-

dziecie folwarcznym na rok bieżący, wykonaniem zostało również we własnym zarządzie na podstawie planu i kosztorysu, zatwierdzonego przez Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 27. Kwietnia r. b. L. 12030.

4. Na wniosek Administracyi folwarku upoważnił ją Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 28. Marca r. b. L. 14805 do zreorganizowania obory Dublańskiej, a mianowicie do zakupienia 1 buhaja i 12 krów rasy Angeln dla zastąpienia wyprzedac się mającej reszty sztuk bydła rasy holenderskiej.

5. Wreszcie nadmienić wypada, że Wydział krajowy wyznaczył rozporządzeniem z dnia 5. Stycznia r. b. L. 56603 Administratorowi folwarku, który poprzednio funkcyę swe pełnił bezpłatnie, począwszy od r. 1881 wynagrodzenie w formie tanyemy od czystego zysku z gospodarstwa.

Na podstawie wywodu powyższego Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych szkół rolniczych w Dublanach i folwarku Dublańskiego z dnia 1. Października 1883 L. 48062.

2. Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na przysposobienie materyałów do budowy gmachu szkolnego dla wyższej szkoły rolniczej w Dublanach kredyt do wysokości 8.000 zł. w. a. na r. 1884.“

Lwów dnia 1. Października 1883.

*Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.*

Marszałek krajowy:

Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński w. r.

Członek Wydz. kraj.